

Використані джерела інформації:

1. Гонта О.І. Формування політики транснаціоналізації економіки регіонів: теорія, методологія, практика / Олена Іванівна Гонта. – Луцька міська рада, 2008.
2. Глобалізація: навчальний посібник / [М. Вотс, В. Босхард, Д. Хамеле та ін.]; пер. з англ. В. Алексашина. – К.: Амадей, 2007. – 480 с.
3. Гранберг А.Г. Основы региональной экономики / Гранберг А.Г. – М.: ГУ ВШЭ, 2000.-495 с.
4. Моніторинг соціально-економічного розвитку регіонів України за 2001 рік : [видання Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції України, Державного НДІ інформатизації та моделювання економіки]. – 2002.
5. Моніторинг соціально-економічного розвитку регіонів України за 2005 рік : [видання Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції України, Державного НДІ інформатизації та моделювання економіки]. – 2006. – 153 с.
6. Моніторинг соціально-економічного розвитку регіонів України за 2009 рік : [видання Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції України, Державного НДІ інформатизації та моделювання економіки]. – 2010. – 159 с.
7. Статистичний щорічник України за 2000 рік / [за ред. О.Г. Осауленка]. – К.: Техніка, 2001. – 600 с.
8. Статистичний щорічник України за 2005 рік / [за ред. О.Г. Осауленка]. – К.: Видавництво “Консультант”, 2006. – 575 с.
9. Статистичний щорічник України за 2009 рік / [за ред. О.Г. Осауленка]. – К.: Видавництво “Консультант”, 2010. – 566 с.
10. Статистичний збірник “Регіони України” 2009 : в 2 ч. / [за ред. О.Г. Осауленка]. – К.: Державний комітет статистики України, 2010. – 1125 с.
11. Якупова В.Р. Влияние процессов глобализации на развитие экономики региона: дисс. на соискание научной степени канд. экон. наук: 08.00.05 / Якупова Венера Рафисовна. – Казань, 2005. – 199 с.

УДК 332.1 : 336.1

Чала Н. Д.,
к.е.н., доц. кафедри державних та місцевих фінансів
Академії муніципального управління, м. Київ

МІЖМУНІЦИПАЛЬНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО В УПРАВЛІННІ ЕКОНОМІЧНИМ ПРОСТОРОМ: СОЦІАЛЬНО-ФІНАНСОВИЙ ЗРІЗ

Розглянуто особливості міжмуніципального співробітництва регіонів в умовах глобалізації як чинника зміцнення фінансової бази держави. Визначено основні показники дієвості соціальної політики, що визначаються фінансовими потоками. Запропоновано рекомендації щодо запровадження фінансових механізмів управління соціальним розвитком.

Рассмотрены особенности межмуниципального сотрудничества регионов в условиях глобализации как фактора укрепления финансовой базы государства. Определены основные показатели действенности социальной политики, определяемые финансовыми потоками. Предложены рекомендации относительно применения финансовых механизмов управления социальным развитием.

The features of inter-municipal cooperation in the areas of globalization as a factor in strengthening the financial base of the state. Identifies the key indicators of the effectiveness of social policies determined by financial flows. Recommendations on the use of financial mechanisms for managing social development.

Постановка проблеми. Особливістю економічного розвитку регіонів в Україні є внаслідок обмеженості фінансової бази пошук екстериторіальних джерел економічного зростання, зокрема надходження іноземних інвестицій, зовнішньоекономічна діяльність, отримання грантів тощо. Динаміка економічного розвитку регіонів в Україні визначається станом і тенденціями макроекономічних процесів на глобальному та державному ринках. За даними Державного комітету статистики України найбільш сильно вплив фінансово-економічної кризи 2008 року та кон'юнктурне коливання зовнішніх ринків позначилося на найбільш розвинутих регіонах країни (Запорізькій, Донецькій та Дніпропетровських областях), де економічний спад становив до 21,1%, падіння у Тернопільській області становило 5,5%.

Однак, не зважаючи на суттєву різницю динаміки падіння показників, вирівнювання економічного розвитку регіонів не відбувається. Навпроти, з року в рік загострюється проблема диспропорцій регіонального розвитку. За результатами 2010р. найбільший внесок у формування ВВП зробили м. Київ (18,6%), Донецька (11,4%), Дніпропетровська (10,2%), Харківська (6,5%) та Одеська (5,3%) області.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Тісні економічні зв'язки залишилися тільки між Донецькою, Дніпропетровською, Запорізькою та Луганською областями, де сконцентрована металургійна промисловість України та все необхідне для її функціонування. Інші регіони мають набагато слабкіші економічні зв'язки. Участь понад половини областей України у міжрегіональному ринку не значна: майже все, що виробляється в них, споживається в їх межах або обмінюється на енергоносії. Це свідчить про фактичну дезінтеграцію внутрішнього ринку [10]. Отже, тільки п'ята частка регіонів активно включена у систему економічних відносин країни, тому вже тривалий час залишається проблема наявності регіонів-лідерів за розвитком (м. Київ, Донецька та Дніпропетровська області) та депресивних регіонів (Закарпатська, Тернопільська та Чернівецька області). З метою подолання зазначеної проблеми було прийнято Закон України № 2850-IV від 08.09.2005р. «Про стимулювання розвитку регіонів». Основними сферами регулювання на які спрямовано цей закон є депресивність та асиметрія соціально-економічного розвитку регіонів. На реалізацію цього закону у 2006 році було розроблено Державну стратегію регіонального розвитку на період до 2015 року [8]. Таким чином, було сформовано правовий механізм державного управління соціально-економічним розвитком регіонів та проведення державної регіональної політики.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Одночасно з цим недостатньо задіяними залишаються механізми розбудови горизонтальних зв'язків, внутрішні рушії економічного розвитку, на які за кордоном вже давно звернули увагу, як на інноваційні, що підвищують ефективності та результативності муніципального управління в умовах обмеженості бюджетних ресурсів. Все частіше місцеві органи влади спіткаються з проблемами, які вони не спроможні вирішити самотужки, а втручання центральних органів влади не є ефективним. За таких умов місцеві органи влади вимушені шукати організаційну форму співпраці для об'єднання власних зусиль, взаємодії суміжних органів місцевого самоврядування і місцевої виконавчої влади, тобто розвивати міжмуніципальне співробітництво.

Формулювання цілей статті. Метою статті є аналіз сучасних методів організації економічного простору, що враховують глобалізацій тенденції, та визначення ролі держави у створенні фінансового механізму управління соціально-економічним розвитком.

Виклад основного матеріалу дослідження. Аналіз інструментів регіональної політики дає змогу виділити систему механізмів державного управління регіональним розвитком, які в останні роки були найнефективнішими [10]. Системні дослідження тенденцій регіонального розвитку вказують на три основних групи проблем: негативні зміни у структурі промисловості регіонів; зниження економічного обміну між регіонами та конкурентоспроможності регіонів на зовнішніх ринках.

Регіональна політика 30-х років минулого століття у Великій Британії базувалася на фінансуванні приватного сектору, наданні податкових пільг підприємствам, підготовці території для промислового розвитку, трудової міграції (переміщення робочої сили із депресивних регіонів у більш розвинені). Проте вже на початку 80-х років минулого століття уряд Великобританії почав впроваджувати програми з розвитку у депресивних регіонах сфери послуг. З кінця 1988р. було скасовано субсидії регіонального розвитку і у фокусі державної фінансової підтримки з'явилися малі фірми та підприємства. Серед найдієвіших фінансових інструментів розвитку регіонів було визначено систему інвестиційних стимулів, субсидії, кредити, селективна допомога, надання преференцій.

У США регіональна політика побудована на використанні методів програмно-цільового планування з наступною децентралізацією. Поступово послаблювалося державний контроль розвитку регіонів, скорочувалося субсидювання за цільовими програмами і фінансування соціальних програм, місцеві органи влади отримували більше повноважень. Така державна політика призвела до значного бюджетного дефіциту серед штатів. У США ефективним інструментом розвитку регіонів виявилось бюджетне фінансування окремих секторів економіки у депресивних регіонах, причому основна частина фінансування із

федерального бюджету була спрямована на субсидювання і кредитування заходів з раціонального використання ресурсів і охорони навколишнього середовища, розвитку промисловості і сфери обслуговування, наданню податкових і амортизаційних пільг.

У Франції важливим механізмом функціонування системи територіального розвитку виявилися планові контракти «держава-регіон», де основний акцент було зроблено на підготовку регіонами обґрунтованих пропозицій для заключення контракту з державою. Переваги мали ті контракти, де передбачено було збільшення рівня зайнятості, професійної підготовки, охорони здоров'я, соціальної допомоги, тобто соціальним контактам.

В Україні для вирівнювання економічного розвитку регіонів було створено 11 вільних економічних зон (0,2% території України) і 9 територій пріоритетного розвитку (10,3% території України) комерційна діяльність в яких регулюється спеціальним законодавством [4]. Основними пріоритетними видами діяльності визначено: сільське господарство, добувна промисловість, харчова, текстильна та легка, хімічна промисловість, виробництво деревини і виробів з неї, металургія і обробка металу, виробництво газу і води, будівництво і виробництво будівельних матеріалів. Зразковим проектом є залучення інвестицій у Закарпатську обл. компанії «Єврокар», яка виробляє автомобілі марок «Ауді», «Шкода», «Фольксваген».

Відсутність єдиних правил і методик у визначенні засадничих понять, таких як «регіон», «економічний розвиток регіонів», тощо спричинило низьку ефективність державної політики у сфері регіонального розвитку. Ключовим серед понять є саме "регіон", тому насамперед треба точно визначити, що воно собою являє, а саме: яка територія регіону, його межі, природно-ресурсний та соціально-економічний стан. Згідно з адміністративно-територіальним поділом України, регіон визначається як територія, яка за сукупністю своїх елементів відрізняється від інших територій, характеризується територіальною єдністю, взаємопов'язаністю складових, цілісністю, має свою назву та відповідну структуру місцевого самоврядування [14, с.11].

У Законі України «Про стимулювання розвитку регіонів» стаття 1 визначає регіон як територію Автономної Республіки Крим, областей, міст Києва та Севастополя, що не може бути поширено поза межі даного документу [6]. У нормативних документах Ради Європи та Європейського Союзу поняття "регіон" чітко визначене. Перше таке визначення подається в ст. 2, розділу 2 Статуту Асамблеї Європейських регіонів: "регіон, в принципі, визначає органи місцевої влади на рівні, який знаходиться безпосередньо після центрального уряду та мають політичне право представництва, втілюване обраною регіональною Асамблеєю". Більш повно регіон визначається у Декларації Асамблеї Європейських регіонів: "Регіон – це територіальне утворення, встановлене, згідно з

законодавством, на рівні, який є безпосередньо нижчим після державного, і наділене правом політичного самоврядування. Отже, для формування єдиного нормативно-правового середовища, має бути чітко визначено в українському законодавстві поняття «регіон», причому за основу може бути взято визначення з Декларації Асамблеї Європейських регіонів.

Відповідно до розрахунків Світового банку оптимальна кількість жителів територіальної громади повинна становити не менше 5 тисяч. Реально серед наявних адміністративних районів України не має жодного, де б середня чисельність населення однієї сільради перевищувала б цю величину. У розрізі регіонів відрізняються можливості окремих сільських рад надавати соціальні послуги населенню, які передбачено відповідними повноваженнями. Наприклад, тільки 10-15% наявних сільських рад мають дільничні лікарні, тобто можуть забезпечити усебічне медичне обслуговування за місцем проживання власного населення. Школи, що забезпечують можливість отримання середньої освіти мають близько половини сільських рад із загальної їх кількості, решта, як правило, має у наявності освітні заклади, що надають не повну середню освіту. Працюючі жителі у сільській місцевості становили в середньому 28-67% від загальної кількості працездатного населення територіальної громади. Дані наведеного дослідження дозволяють припустити, що територіальне подрібнення муніципального рівня може і в подальшому спричинювати значні фінансові витрати, а від так укрупнення територіальних громад слугуватиме вирішенню зазначених проблем.

Для оцінки ефективності управління регіональним розвитком варто розробити єдиний критерій, за яким можна було би об'єктивно оцінити соціально-економічний стан даного регіону та його місце серед інших. Для визначення депресивних територій Постановою Кабінету Міністрів України № 235 від 2.03.2010р. було започатковано моніторинг соціально-економічних показників розвитку регіонів, крім показника валового регіонального продукту, додатково оцінюються показники валового регіонального продукту на одну особу, обсяг реалізованої промислової продукції (робіт, послуг) на одну особу, середньомісячна заробітна плата одного найманого працівника, щільність сільського населення, часта зайнятих у промисловості та сільському господарстві, рівень зареєстрованого безробіття та рівень зареєстрованого довготривалого безробіття, коефіцієнт природного приросту населення, обсяг реалізованої сільськогосподарської продукції на одну особу та перелік районів, на території яких розташовані закриті або перебувають стадії закриття вугледобувні підприємства [7]. Перераховані показники не в повній мірі відображають якість життя в регіоні, тому додатково для поглибленої оцінки рівня економічного розвитку регіону мають використовуватися показники регіонального людського розвитку та індикатори істинного прогресу.

Сьогодні агломерації стають центрами економічного зростання усіх країн світу. Так, доповідь міжнародної консалтингової компанії "Pricewaterhouse Coopers" стверджує, що в 2008 році на 100 найбільших міст світу (агломерацій) припадає 30% глобального ВВП з чіткою тенденцією до зростання. Агломерація, по суті є одним із різновидів міжмуніципальної співпраці, який має свої особливості. У літературі наводиться таке визначення агломерації – компактне розташування міських поселень, об'єднаних у певну цілісність розвинутими виробничими (в тому числі трудовими), культурно-побутовими та рекреаційними зв'язками, форма територіальної концентрації промислового виробництва та різноманітних ресурсів: трудових, наукових, інвестиційних та інформаційних.

У роботах провідних вчених доведено, що потужні промислові інвестори прагнуть працювати у першу чергу саме з містами, адже там присутні необхідні факторні умови, а саме: інфраструктура та необхідний ресурс кваліфікованої робочої сили, який можна знайти тільки в містах. Міста, маючи потрібну інфраструктуру та трудові ресурси, як правило, не мають вільних ділянок землі у десятки гектарів для розташування нових об'єктів. Відомо, що більшість потужних закордонних інвесторів бажають розташовувати свої нові підприємства поблизу великих міст на ділянках, де раніше не здійснювалось промислове виробництво. Такий же підхід відображено і в Конвенції створення індустріальних парків. Міста, маючи інституційні, інтелектуальні, організаційні, інфраструктурні та певні фінансові можливості, не можуть це зробити через відсутність земельного ресурсу, а села і селища не мають і цього, адже згідно з Земельним кодексом право розпоряджатись земельним ресурсом за межами населених пунктів покладено на районні держадміністрації.

Отже, міжрегіональне співробітництво може стати потужною рушійною силою економічного розвитку регіонів та зміцнення їх фінансової бази. Однак, тут також потрібно визначитися з категоріальним апаратом, тому що зараз у науковій літературі зустрічається як «міжмуніципальне співробітництво», так і «міжрегіональне співробітництво». Постає питання, чи це ідентичні поняття, чи вони мають якісь особливості. Виходячи з визначення поняття «регіон» в українському законодавстві [6] категорія "міжрегіональне співробітництво" стосовно України має означати співробітництво між областями. Але у Статуті Асамблеї Європейських регіонів міжрегіональним співробітництвом називається співробітництво регіонів, що належать до різних держав. Тому в сенсі внутрішнього співробітництва з метою уникнення подвійного розуміння коректніше використовувати термін "міжмуніципальне співробітництво".

Існуюча практика показує, що сьогодні в Україні міжмуніципальне співробітництво, як правило, обмежується лише двома сферами: водопостачання з єдиної мережі та спільне використання полігонів

твердих побутових відходів. Найважливішими чинниками, що перешкоджають вирішенню зазначеної проблеми у нашій країні за іноземними зразками, виділимо такі:

1. Відмінність матеріально-технічного, а найголовніше, соціально-економічного середовища. У даному випадку мається на увазі відсталість матеріально-технічної бази, структурний дисбаланс економіки, тенденції до місництва, слабкий розвиток ринкового середовища і потужні традиції формально-бюрократичної централізації і неформального регулювання соціально-економічного розвитку території.

2. Слабкий розвиток традиційних інститутів цивільного суспільства як на рівні республіки в цілому, так і на регіональному рівні.

3. На відміну від європейських країн, Україна знаходиться не в стабільному стані розвитку, який відновлюється десятиріччями, а в умовах нестабільного перехідного процесу, що характеризується загостренням боротьби соціально-економічних сил і політичних організацій.

4. На даний час сформувався в якості переважаючого дуже суперечливий тип особистості, що об'єднує тягу до конформізму, пасивності, зрівнялівки і тенденції до соціальної справедливості, першості трудових прибутків, необхідності збереження соціальної захищеності. Головна фігура ринкової економіки – підприємець, як соціальний тип, ще тільки формується.

Наявність названих найважливіших особливостей не виключає можливості використання закордонного досвіду. Закордонний досвід регулювання соціально-економічного розвитку регіону може бути дуже корисним.

Також у європейських країнах вживається термін "міжмуніципальні консолідації". Міжмуніципальна консолідація полягає в об'єднанні адміністративних ресурсів різних суміжних громад з метою економії витрат, наприклад, створення єдиного для кількох мерій відділу економічного розвитку або об'єднання кількох одразу відділів, що виконують подібні функції, з різних громад в кілька централізованих підрозділів в одному з населених пунктів. Міжнародне співробітництво між органами місцевого самоврядування здійснюється як міжтериторіальне, міжрегіональне і транскордонне. Транскордонне співробітництво – це специфічна сфера зовнішньоекономічної, політичної, екологічної, культурно-освітньої та інших видів міжнародної діяльності, яка здійснюється на регіональному рівні і яка, охоплюючи всі загальні їх форми, відрізняється необхідністю та можливостями більш активного їх використання, а також низкою особливостей, а саме – наявністю кордону і необхідністю його облаштування, спільним використанням природних ресурсів і, відповідно, спільним вирішенням проблем екологічної безпеки, більш широким взаємним спілкуванням населення сусідніх держав та особистими зв'язками людей, значно вищим

навантаженням на інфраструктуру (дороги, зв'язок, сферу обслуговування, придорожня інфраструктура).

Основні завдання транскордонного співробітництва можна визначити так. По-перше, транскордонне співробітництво в інтеграційних процесах забезпечує можливість прискорення процесів вирівнювання життєвого рівня населення прикордонних територій та досягнення вільного руху товарів, людей і капіталів через кордон до повної інтегрованості простору. По-друге, транскордонне співробітництво сприяє мобілізації місцевих ресурсів та їх ефективному використанню з метою підвищення життєвого рівня населення прикордонних територій. По-третє, транскордонне співробітництво робить можливим об'єднання зусиль для вирішення спільних проблем у транскордонному регіоні, зокрема для вирішення питань національної безпеки. По-четверте, транскордонне співробітництво відіграє важливу роль як "полігон" для випробовування та адаптації європейського законодавства, інструментарію підвищення ролі регіонів, імплементації механізмів фінансової підтримки.

Україна долучилася до процесу створення єврорегіонів на початку 1993 року і на сьогодні приймає участь у шести: "Карпатський єврорегіон", "Буг", "Нижній Дунай" та "Верхній Прут", "Дніпро", "Слобожанщина". Першим в Україні було створено єврорегіон "Карпатський". Основною метою його заснування стало налагодження добросусідських відносин, забезпечення соціальної стабільності та сприяння економічному прогресу на прикордонних територіях України, Угорщини, Румунії, Польщі та Словаччини. Базовими напрямками співробітництва в рамках цього єврорегіону визначені: збереження карпатської культурно-історичної спадщини; співпраця у сфері екології та охорони навколишнього середовища; гармонізація міжнаціональних відносин; взаємодія у галузі науки та культури.

Основні сфери діяльності єврорегіонів, утворених за участю адміністративно-територіальних одиниць України: адміністративна; економічна; соціальна; культурно-освітня; екологічна; інфраструктурна; у сфері безпеки; режимна. Співпраця у адміністративній сфері означає взаємодію та фактично створює організаційне підґрунтя для розвитку транскордонних відносин у решті сфер і означає співпрацю та обмін досвідом між суб'єктами.

Основними досягненнями транскордонного співробітництва у сфері економіки є: зростання економічної активності прикордонних регіонів; активізація інвестиційно-інноваційних процесів; забезпечення комплексного економічного і соціального розвитку регіонів; оптимізація інфраструктури; створення нових та збереження існуючих робочих місць; розв'язання питань стандартизації та взаємного визнання сертифікатів на товари і послуги; розвиток транскордонного туризму.

Соціальне та культурно-освітнє співробітництво покликане вирішувати такі питання: запровадження дієвих механізмів соціального захисту населення; розв'язання проблем національних меншин; координація заходів культурної політики; забезпечення обміну спеціалістами; регулювання трудової міграції та ринку робочої сили; формування інформаційної бази трудових ресурсів; всебічний моніторинг історичного, етнографічного, соціально-економічного середовища регіону; забезпечення системи охорони здоров'я населення прикордонних регіонів.

Основними позиціями в екологічній сфері, на які робиться наголос у транскордонній діяльності є: раціональне природокористування та організація екологічно чистих виробництв; моніторинг стану навколишнього середовища; запобігання стихійних лих.

Транскордонне співробітництво в інфраструктурній сфері є важливим, оскільки спрямоване на вирішення такої актуальної проблеми як підвищення рівня безпеки державного кордону, будівництво та модернізація об'єктів прикордонної інфраструктури, розбудова міжнародних транспортних коридорів.

Співробітництво у сфері безпеки передбачає реалізацію проектів або заходів з узгодження дій органів, які забезпечують громадський порядок, безпеку, а також погодження планів та організацію служб з попередження та ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій техногенного характеру.

Розвиток взаємовідносин у режимній сфері передбачає координацію прикордонної та прибережної торгівлі; визначення спеціальних режимів торгівлі та товарообігу; вдосконалення порядку і правил перетину державного кордону у межах, передбачених національним законодавством.

Аналіз результатів роботи єврорегіонів в Україні дозволяє зробити наступні висновки. По-перше, у поточному часі найбільш активно реалізуються проекти транскордонного співробітництва у рамках єврорегіонів дотичних до кордону нашої держави з країнами Європейського Союзу. По-друге, перевага надається проектам, які орієнтовані на розвиток туристичної індустрії, охорону довкілля, розбудову прикордонної інфраструктури, підтримку національних меншин, взаємодію культурних, освітніх та громадських закладів. По-третє, здійснювані проекти та заходи транскордонного співробітництва цілком відповідають встановленим в установчих документах єврорегіонів пріоритетам [2,9]. По-четверте, не дивлячись на довгострокову націленість транскордонного співробітництва між прикордонними регіонами суміжних держав, в українській практиці переважають в основному короткострокові програми, які за масштабами фінансування можна віднести до малих або мікропроектів. Отже, нажаль, поки що потенціал єврорегіонів в Україні використовується не у повній мірі.

Як уже зазначалося, у Статуті Асамблеї Європейських регіонів визначається міжрегіональне співробітництво, під яким розуміють будь-які зв'язки, встановлені між регіонами, що належать до різних держав. Однак

виявилось, що необхідно вдосконалити категорійний апарат поняттям міжтериторіального співробітництва, яке було введено Протоколом №2 до Рамкової конвенції (1998). Це пов'язано з тим, що у міжнародні відносини можуть вступати не лише регіони, які знаходяться безпосередньо після центрального уряду, а й інші територіальні утворення нижчих рівнів і не обов'язково сусідні території.

"Міжтериторіальне співробітництво" означає будь-яку взаємно узгоджену діяльність, спрямовану на започаткування відносин між територіальними общинами та властями двох або більше договірних сторін, крім відносин транскордонного співробітництва між сусідніми органами влади, включаючи укладання між територіальними общинами та органами влади інших держав угод про співробітництво. Таким чином, міжтериторіальне співробітництво є більш широким поняттям, яке визнає право територіального органу влади будь-якого рівня співпрацювати з відповідними територіальними органами влади інших держав, в той час як міжрегіональне співробітництво окреслює правові рамки лише тих територій, що стоять на другому після центрального рівні.

Транскордонне ж співробітництво чітко означає співпрацю суміжних територій сусідніх держав, тобто визначальним є наявність кордону між територіями, що співпрацюють. Не можна говорити про транскордонне співробітництво не сусідніх держав. У преамбулі до вищезазначеного Протоколу №2 чітко вказується на те, що співробітництво транскордонне здійснюється між органами влади сусідніх територій, а між іноземними органами влади, які не є сусідами – міжтериторіальне.

Таким чином, поняття "міжтериторіальне" та "міжрегіональне" можна вживати як ідентичні, якщо визначитися з поняттям "регіон". Якщо під територією розуміти різного рівня адміністративно-територіальні одиниці держави, включаючи і 2-й рівень безпосередньо після державного (тобто, за європейським визначенням, регіон), то поняття "міжтериторіальне" буде включати і "міжрегіональне" співробітництво.

Реалізуючи програму інтеграції у ЄС, Україна повинна використовувати вже вживану в Європі термінологію. Протягом значного періоду в Україні вживався термін "прикордонне" співробітництво і лише в останні 10 років став вживатися термін "транскордонне". Тому серед даних двох доцільним є вживання саме останнього терміну.

Висновки. Отже, розвиток таких форм співпраці як «міжмуніципальне співробітництво», «міжрегіональне співробітництво», «транскордонне співробітництво», «міжтериторіальне співробітництво» вказує на зміну парадигми державного управління соціально-економічним розвитком на користь формування мережевих структур. Досить часто проблеми економічного розвитку регіону пов'язують з його неспроможністю акумулювати необхідний обсяг фінансових ресурсів, міжмуніципальне співробітництво є механізмом, який спроможний компенсувати недостатність грошових ресурсів. Соціально-економічний

розвиток країни базується на економічно розвинутих та сильних регіонах, тому складно переоцінити яке велике значення має розвиток регіонів для життя країни.

Використані джерела інформації:

1. Бюджетний кодекс України № 2456-IV редакція від 08.07.2010р. www.rada.gov.ua
2. Державна програма розвитку транскордонного співробітництва на 2011-2015 роки, затверджена Постановою Кабінету Міністрів України № 1088 від 1.12.2010р
3. Закон України № 1861-IV від 24.06.2006р. «Про транскордонне співробітництво»
4. Закон України № 2673-XII від 13.10.1992р. «Про загальні засади створення і функціонування спеціальних (вільних) економічних зон»
5. Закон України № 280/97-ВР від 21.05.1997р. «Про місцеве самоврядування в Україні»
6. Закон України № 2850-IV від 08.09.2005р. «Про стимулювання розвитку регіонів»
7. Постанова Кабінету Міністрів України № 235 від 2.03.2010р. «Про затвердження Порядку здійснення моніторингу соціально-економічних показників розвитку регіонів, районів та міст обласного, республіканського в Автономній Республіці Крим значення для визнання територій депресивними
8. Постанова Кабінету Міністрів України №1001 від 21.06.2006р. «Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2015 р
9. Утрехтська декларація про добре місцеве та регіональне врядування в неспокійний час: проблеми змін
10. Аспекти взаємодії територіальних громад та органів місцевої виконавчої влади агломерації задля спільного економічного розвитку [Електронний ресурс] / І.Л.Парасюк // Ефективна економіка: електронне наукове фахове видання – 11.10.2010. – Режим доступу до статті: <http://economy.nauka.com.ua/index.php?operation=1&iid=358>

УДК 336.1

*Шпильовий С. Є.,
к.е.н., доц., професор кафедри державних та місцевих фінансів
Академії муніципального управління, м. Київ*

ПРОБЛЕМИ ДІЮЧОЇ СИСТЕМИ ПЕНСІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В УКРАЇНІ

У статті зроблено аналіз теоретичних і практичних проблем, пов'язаних з реформуванням пенсійної системи України та запропоновані шляхи їх вирішення.

В статье сделан анализ теоретических и практических проблем связанных с реформированием пенсионной системы Украины и предложены пути их решения.

The paper made an analysis of theoretical and practical issues related to reform the pension system in Ukraine and ways of their solutions.

Постановка проблеми. Пенсійна реформа в Україні за ініціативою уряду в 2004 році вступила в стадію практичної реалізації. Проте роки перетворень пенсійної системи продемонстрували неможливість вирішити поставлені перед нею проблеми, серед яких першочерговими є: